

MA
13637

Országos Széchényi Könyvtár

Tímár György: Az iszonyat naplóára

Timár György · Az iszonyat naptára

Az iszonyat naptára

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

Magyar Könyvtár

Budapest, 1983

Timár György

Az iszonyat naptára

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

Magvető Könyvkiadó

Budapest

1961

Magvető Könyvkiadó
Budapest 1961

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

MA 13637

ORSZÁGOS SZÉCHÉNYI KÖNYVTÁR
Növedéknapló

1961 év. A 4865 sz.

Este a hegyen

A város mint megfáradt galamb
piheg a tenyeremben.
Lassan oldozkodik az est, gyöngé harang
aranykék szava lebben,
egy-percnyi béke, elmaradtak a
rikkancsok, temetők, összefogózott ujjú kerítések,
felnyújtott karokkal imádkozik a fa,
a völgy üveg poharába az égnek
smaragdszín abszintje csorran,
olajfák hegye, egy-percnyi menedék,
hogy hírek és harcok és földrészek nevét
mint a felváltott őrszem,
egy percre kiszellőzzem,
s ahonnan
egyszerre látni fel és le,
az ökörnyaléként úszó lomha pára
csíkjára, a Vénuszra és Soroksárra,

az Egészre;
az utakra, melyek mint madzagok
kötik meg ezt a roppant csomagot,
széjjel ne essék,
s a csillagok ezüst szögeivel kivert
subickolt végtelenség
barnálló bakancsára; s hová csak az értelem szeme lát,
a partot és medert
nem ismerő galaktikák
hangtalan tutajára, a legtávolabbi
létezésre, miről az elme számot tud adni,

és meghökölök hirtelen:
meddig nyújtózom? mit érhet nekem
a teljesség, a végtelen? Nekem itt
van dolgom: betartani a fehérjék törvényeit,
s inni az esték abszintjét, amíg
lehet, hiszen
ami kell, ezen az egy-szívásnyi levegőn kell,
rikkancsok, temetőkert,
összefogózott ujjú kerítések között; —

... Én nem várom az isten
dagasztását. Bennem szétroncsolt tüdők és munkatáborok
szóvá sem álló kínja háborog, a tollam
arra való, hogy helyettük kimondjam, mi a rend, mely
tiszt és szelíd, mint a csermely, vagy a
tízévesek szeme, egy nyári éjszaka,
s a békák vartyogta vizizene
ütemes mómora.

Öregúr, atyáim istene,
olyat is láttam, amit te soha;
az alélt várost — itt álltam, itt —,
az olaj megőszült lángjait,
a füstöt, amint a palackból kilobban,
minden szellemnél iszonyúbban,
és Soroksárról a Vénuszra néztem,
hisz jobban féltem, mint a
halász az Ezeregyében,
téged hívtalak, de nem leltelek mégsem,
s nem bukkantam, csak saját hangjaimra.

Itt született a beszéd. Nem a morgás, nem a
vakkantás, nem az üvöltés.

Alattam megmozdult a földrészt,
s a lélekben a fájdalom szava.

Tornyok és tetők dőltek. Nem ima:
dühös káromlás volt első tagoltabb képe
a jajgatásnak. Tornyok és tetők.

Gabona égett, őrlővas olvadt, megsültek a verebek a levegőben.

Tornyok és tetők. A hegy a lapályra térdelt,
elnyúlt és bőgött, mint a szirénák. Tornyok és
tetők. Részegek ugatása, lányok

véres napokká tágult szemgolyói: itt
keletkezett az emberi beszéd, itt, itt született
a szó, kiegészítve az élők kemencéjében, akár az
agyagtányér. S elevenek falták róla
az igazat.

Nem felejték. Erkölcsöt, jogot
nekem a tüzeztől szeplős föld tanított, s nem érdekel
a Kozmosz flegmája, s az se, hogy
szavamnak jut-e hely
eszmélő sejtek között.
Cselekszem: vonzok és taszítok.
Fölöttem termővé tehető birtok
tájai a távoli kódok.
Mert e hegyen, hol előre s hátra látni,
a csillagok alatt,
melyek, mint az ősök csigolyái,
álmaim fölébe hajlanak,
az Idő szólít: tegyem dolgomat,
az útját kereső anyag
énvelem tud csak
sorssá bomlani, valóra válni;
bolygói a Napnak, planétái a Tejútnak
éppen csak úgy kellene nekik,
mint fák karjai, költők szavai, élők szerelmei:
a kínban, az egy-életnyi porban
én is kellek, hogy igazát kimondjam.

Széles a csönd, mint az este. Lágyan
cirpel a lanka. Sötét szárnyaim nőttek,
berepülni a Mindent. Az ember él. Ma láttam
jövőt verő szívem, s az eztán születőket.
Az idő nagy árnya erre suhant,
Ő szólít engem.
A világ mint megfáradt galamb
piheg a tenyeremben.

1960

Országos Széchényi Könyvtár

Két rend

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

Magyar Könyvtár Szövetség
Magyar Könyvtár Szövetség
Magyar Könyvtár Szövetség

Könyvtár Szövetség
Magyar Könyvtár Szövetség
Magyar Könyvtár Szövetség

Nyári nap az időgépben

*„Én mondom: Még nem nagy az ember.
De képzeli, hát szertelen.”*

József Attila

A paprikás felsál csiklandó szagán át,
s a szembeni szurdék
öblös markába szorult ég
kék tébolyán át, a strand
boldog medencéi fölött, akár a gránát,
valami átsuhant;
egy pillanatra elfödte a sétány
sárga kavicsát valami sötét árny;
de bárhogy fülelek egyre-másra,
még nem hallatszik robbanása.

Hirtelen azonban,
mint zaklatott kamaszkoromban,
mikor megtudtam, hogy semmi sem óv meg,

csak a gúny, csak a gúny, a
keserű ajku jókedv,
most is úgy láttam újra
mindent: mintha hosszú századok múlva
megfakult, ősi híradóból
nézném az embert, amint délcegen feszít,
paprikás felsállal töltekezik,
lubickol, játszik – s reám se gondol.

Egy frufrus Tarzan vedlik majommá vissza itt,
élvezi rég elporlott izmait;
amott úszkál a széthullt rajztanár úr,
két halott fruska rá vihogva bámul;
az úri hölgyek fintorgón, feszengve
vonulnak át a végtelenbe;
a sikoltozó gyermekek hadát
elvitte rég a trombózis, a rák,
már semmi sincs belőlük, csak a pálya csikja,
mit itt vonnak meg fröcskölve, visitva,
s még az úszómester úrhatnám bas zusa i
– ha innen halljuk – valahogy hamis,

akár a lány, kinek túsarkú strandcipőjét
vetíti most a rosszmájú időgép,
s míg forog a föld, a közönyös lemez: e tű
a „Rock, baby, rock-rock-rock” nevezetű
slágert csiholja belőle; a század
bárgyú mágiája széjjelárad,
akár a strandvendéglőből az étel
csiklandó szaga a nyárral, az éggel
s tulajdon életével betelt
emberiség között,
hogyan bögni, hogyan vonítani kellene, mert
mindez már por csak, csont meg üszök,
s oly nevetséges, hogy a strandórán három óra,
s oly furcsa nézni, hogy
mindez már rég nincs, s itt nem tud senki róla:
a rajztanár úszik, a két fruska vihog,
s mint roppant hullám, gördül partra a pékné,
akinek sejtelve sincs,
hogyan merevül ő is öröklétté,
amint a föld tovább kering, s
hogyan noha habra hab, a perc és pillanat

egymásra tolul, ő mindig így marad,
ily esetlen-boldogan, csapkodva és csöpögve,
míg habzó fehér üstté áll körötte
a víz, a fű, s a paprikás felsál
illatával tökéletes nyár,
amelyen most egy árny sötétje átfut...

Mert minden megmarad. Csak nem ahogy mi láttuk.

1960

Országos Széchényi Könyvtár

Két rend

Ősz van. Lilába mélyül a hegy,
akár a felpuffadt tetem.
Rémület köröz a hűlő völgy felett,
sárga borzalom úszik a vizeken.
A dombon Krisztus forgolódva nyögdel,
pléh-mellén át a szél dárdája jár.
Sárgán lebegő ejtőernyőkkal
szállja meg kertünk a halál.

A bársonyos talpú, doromboló hit
hamis macskája eloldalog.
Jön a félelem, s hangtalan szétosztódik,
akár a hasadó anyagok.
Arcunk, mint a síroké, csupa kőpor,
csak emlékjele annak, ami volt, s ami
lehetett volna még... Inognak e rettegő kor
álomívű kapuboltjai.

S mint a kapuboltok, holnap a gyöngé csontok
betörnek, megáll a fickándó ideg,
egünkön karok és lábak, emberi csonkok
– iszonyú bolygók – keringenek,
kifolyt szemeink állócsillagokként
merednek a földre, s az emberi bőr
ezer cafatja lepi a napfényt,
mely véresen ömlik a világ emléiből...

Halljátok (bár már hangom sincs beszédre,
torkomban hörgés lett a förtelem):
óvja meg magát az eleven fehérje
kórok és törvények veréseiben,
s csak erősebbé fércelhesse fajtánk
foszlékony szövetét minden, ami fáj !
Magunkat megváltók, legyünk új Faragvány,
példa, mit át új szöges dárda jár.

Felhő sűrűsödik, orkánnal alászáll;
erőben lelkünk méltó párja lesz.
Élni és nőni: gyökerek halálánál
csökönösebb igazsága ez.

Én megtanultam, mert kedves a bőröm:
ez a két rend van. A többi álom.

Összeborulnak a holtak a csatamezőkön,
össze a szeretők az ágyon.

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

Átok három tételben

Aki az anyját halni látta
Fekete pernye dögmadárcsapat
Ereszkedik a dáliákra
Aki az anyját halni látta
Kit elmosott az áradat
A lány kit oltárra tepertek
S a mezők magányos halottja
Ki tépte ketté e szerelmet
A lányt kit oltárra tepertek
Ta ta ta tak A széttört mondatokra
Aki az anyját Dől a ház
A tűzhelyen még fő a kása
Subickolt csizmák Barom vigyázz
Das Mädchen Ochs lieber die Gans
De lészen még feltámadása

Nevessetek
A tehenek
Hétlábú borjakat ellnek
Fejetlen bikák szaladnak Mellettük gurul a fejük szarvtalan
Obersturmführer Gabler meldet
Ta ta ta tak Vernichtungsbefehl
Ni nyitva a hasa mégis él
És arany karórája van
Halottat himbál a szél
A fákon a csonka gerendákon a templom keresztjén
S a templom maga is mint Szent Sebestyén
Lassan és fájdalmasan dül el
Eins zwei Pomma pomma pomma pomm
Es spricht der Führer

Ta ta ta tak Fekete sortűz
Akár a pezsgődurrogás
Üszökszag leng és alkoholbűz
Ta ta ta tak Fekete sortűz
Sötét a vér akár a gyász

Ki azt a leányt meggyalázta
Emberek jól figyeljeteK
Ki bombát vetett ama házra
Ki azt a leányt meggyalázta
Keresztre hullát kötötetett
Húzza karóba egyenesbe
Az ki az anyját halni látta
Húzza karóba jó hegyesbe
Tűz megégesse föld kivesse

Hogy ne légyen feltámadása

1960

Országos Széchényi Könyvtár

A meggyötört

Háború volt. Kis copfos áldozat,
úgy vesztél el, hogy életben maradtál.
Körhinta szállt — s a bólongó lovak
száján is áradt a halotti szag.
Az élet íze ez, akármit ad már.

Háború volt. A szád azóta ráng.
Kimart fekete bőr a szemedalja.
Ahonnan szöknél — mint a bumeráng,
úgy verődsz vissza önmagad iránt.
Sebeidet a mosoly sem takarja.

Neked förtelem, idegláz, ami
másoknak vasaltingű ünnep.
Fohászkodnál — s elhívnak párzani.
Az örület vetítővásznai
szemedben sáros vérrel színesülnek.

Pincében élsz; künn mindennap megöl
a reflektoros kegyetlenség.
Az élet örömét a porbadólt
gyerekkor fényes cserepeiből
rakod össze – csak újra szét ne essék!

Pincében élsz. Itt nincsenek egek;
a jövőbe nem nyílik ablak.
Állok vinnyogó roncsaid felett.
Jaj, ne nézz így! Én nem segíthetek.
Csak siratlak és simogatlak.

Országos Széchényi Könyvtár

A csönd órája

A csönd órája ez.

Kék tenger-némaság alól
emlékek delfin-farka csap föl,
ladikok árnyai hullámszanak az
öböl zárójelében – igaz is,
nem ez a fontos. Az a rőzszeszedő
asszony, az a rongyokban rikácsoló
banya – mit tudom én, halász volt tán az ura
és egyszer ottveszett
az orkán tarajfehér fogai közt –
s a síma pincér – „Buona sera,
signori” –, az ecettartó a fehér abrosz
hómezején, hómezők, igen, a nyíregyházi
tél, vékony zsávolyruhám, ez a fontos,
s a gyerekkor leomlott falai, a kert,
Vera a lugasban – „Jé, nekem olyan nincs” – és
húgom születésének rejtelmek: ezek, ezek a fontos,

az elveszett ünnepek; jaj, mivé kérgesedett
bennem, mily földtani rétegekbe kövült
minden elmúlt szerelem?
Hol vagy, Bandi? Ami vagy, nem te vagy már,
s én? Mit tudom én, ki voltam:
álmaim győztese meghalt az időben,
meghalt a Klauzál téri tetemek
begörbült markai közt,
nagyanyám üveges szemében és
asszonyok kihúlt karjaiban,
s most mint a halász, vetem ki hálóm
fontos dolgaim mélytengerébe,
s tudom: ha én is ottveszek az orkán
fehér harapásában, hát
rikácsolni fogtok rongyaitokban,
s rőzsét szedtek, hogy meg ne fagyjatok.

1960

Monológ

Mit tudtok ti a félelemről

A kopogás a vagon tetején
Villach Villach Kísérteti fény
Fekete kopogás kék hálókocsilámpa
Halottkék derengés
Folyton emlékeim falába
Ütközöm Mindez végre is mire jó
Abbaziában a szivarnyi hajó
Békés pőfékelés
S mindezzel mire mész
Fekete kopogás Villachban
Sárga döbbenet mennyköve csattan
Hogy kezdjek ezzel a vagonnal valamit
S a másikkal mely robotolni vitt

Látom nagyapám sánta lábait
Gösingben is zápor volt s ő nem tudott szaladni
Nem tudott szaladni
Besántikált aztán a gázkamrába is szegény
Villach Villach Kísérteti fény
Mennykő se csattant Sziszegett a gáz
S minden biceg akármerre látsz
Minden sziszeg és csattan bármerre tekintesz
Mit tudtok ti a félelemről

Hülye vagyok mire jó mindez

Bocsássatok meg de engem ez a század
Sziszegeve szült és csattanva vert fiának
Még bukfencező játékaim közt is a réten
Mindig csak féltem
Engem örökké ez a félelem vert
Ez püfölt belőlem embert
S most az átok és a hála
Egyszerre tör föl a tudatalatti

Kopogásból Villach és Gösing Nagyapámra
Emlékezem Valahogy én is sánta
Vagyok Sziszeg az emlékek gáza

Nem tudok elszaladni

1960

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

Városmajori elégia

Megfeszül a szél, mint kutyán a szíj.
Gesztenyék barna sortüze ropog.
Az eső ezüst tollhegyekkel ír
őszet a sárga kavicsra, kapkodnak a
tölgyek, kiejtik tenyerükből
a gyerekszivajt, s akár a fa,
reszketek én is egyhelyben állva,
keresem az elinalt időt, fogvatart
egy lány rajza az üres levegőben, a karja, a szája,
mely időtlen, mint a nyár, s szomorúbb, mint e park.
s mögötte fegyvertelen emlékek menete lépdél,
füstízű délutánok a csőre-töltött éggel,
köpködő vagányok, löporillatú
egyenruhák, a hátamon batyú,
s az elsüllyedt világ, hogy kié a labda,
s a tizenegyest ki fogja rúgni,
szépen szólt a banda, a rezesbanda,

a bombardonon torzan tükröződtek
a kisbakák utolsó randevúi,
és sírt a lány, és hősi volt az attak, –
két cintányér közt végleg elmaradtak.
Megfeszül a szél, mint kutyán a szíj.
Emlékek romja, iszonyu halmaz
fog körül, esik, s mint bombaverésben,
az ember csak néz, vár és újra fogalmaz,
hisz kinek egyszer más dolga lesz még,
nem tehet mást, mint hogy mindent megértsen,
elfutni nem tud – hova is futna? – hát
hallgat és egyhelyben marad, mint a fák,
s elzúgja magában a tavaszi leckét.

1960

Paul Robesonhoz

Amikor hangod kondul, a jövődő
fekete vállakon lovagol át az ültetvényeken,
felmutatja a győzelem napszitta zászlaját; kerengő
port; fekete lábak és falfehér félelem
porát rúgja az ostorosokra, s olyat kiált, hogy
beleborzongnak a részvénytársaságok — — —

Amikor hangod kondul, láthatatlanul
felindul a szív piros árama, s a sötét szemek olajkútjaiból
a remény vastag sugara szökik fel;
hitet a gyermek tőled tanul,
s a felnőttek elég a hangod egyszer hallani, Paul,
hogy azt tegye, amit kell.

Fekete múltak fekete fájdalma, fekete folyóban fekete szikla,
veled üzennek a megkorbácsoltak, a lángoló kereszten égők.
Az anyák emlékezően hajolnak legmélyebb hangjaidra,

s ha elcseng az ének, megkeresik egyszer – meg ökl! – a merénylőt.
S a fehérfogú szabadság is te vagy: dacos vér abban, kit halálra üznek
a csekk-szívűek, a csuklya-fejűek.

Sejtik-e már az idők nehéz törvényét e bamba
pecérek? Hogy ott termett mindig az igazi erő,
arról a töről, honnan a dal kelt?
Míg gyötrött testeket kerít az égbolt izzó-kék harangja,
légy te a vörös haraggal nekidörrenő
fekete harangnyelv!

Az idő templomában

*Amikor a gyarmatosítók
lebombáztak egy afrikai falut*

Csobogás, surrogás, köröttem gyíkarany nyár tekereg,
súlyos sugarak gazdag kétéve gyúlik.
S fölretten a szív, taszítaná az ideges napihírek
eszélős nagybetűit,
gubózna magányba, fűvé is töppedne, ne halljon, ne lásson, és hogy
ne legyen országa más, mint a tudatlan-tenyésző növények rendje...
Nem lehet. Vállalni kell a hagyatékot,
mely e derűs, e kékellő nyár mögül újra kést fen a csendre.
Pokolba, hazug csitultság! Szuronyok hegyén
véreznek el a folyók, megégnek e vad nyár máglyáján a falvak...
Az eszmélő parány, kit úgy hívok: „én”,
csak a jövőből ácsolhat magának nyugalmat,
s ha békéért az idő végtelen templomába lép,
ő maga harsog az élőknek misét,

hogy ne hullákban, roncsolt belekben vájkáljunk, mint a pondró,
s boldog birkaként se bőgjünk, ha fölénk bármi rozzant akol jut,

akarom, hogy a lüktető világ forró
asszonyi testét szerelmes értelmünkkel átkulcsoljuk,
hogy megismerjük végre a hold
roppant rajzszögével odaszegzett
mindenség teljes térképét, necsak az orrunk elébe tolt
egyetlen gerezdet;
hogy ne fuldokoljunk, ha torkunkon-szánkon átcsap,
de legyünk az évek bönedvű folyamának
sodrában a háló: nyüzsgjön bennünk a tenger lángszemű hall
Akarom, hogy tenyérből etessük este a szelíd
csillagokat, s elfogjuk a távolság rejtelmes bölénycit
szellemünk meghurkolt lasszóival!
A teljesen élhető emberi világot
akarom, hogy kinyújtózzék végre
a fűzőbe szorított lélek, s ne vonítson átkot
külvárosi gangok alacsony egére...
Mozdulataink enyhültebb szabálya felé
lépek már félmillió éve egyhuzamban.
Ó, micsoda gyönyörűn burjánzó világ a két lehúnyt szememé!
Meglakol, ki törvényét megsértené — — —

Csak kibírjam, hogy ily nagy igazam van.

Göcsörtös fa

Mennyi kar a védekezéssel!

Mennyi szájalmas, szörnyű mozdulat!

Fölöttük hosszú szelek kése.

Mennyi kar a védekezéssel!

Ficamodott, kapkodó izek,

csavart és félbetört utak

rajza, amit

– hogy kivédje a kort –

négy? öt? hat? évtized

gyötrelme skiccelt föl itt...

Rángó, egymásba hurkolt végtagok

könyörögnek – kihez? Villámcsapott,

iszonyú élő Laokoon-csoport,

hogyan is értenék fiatal társaid,

hogy szögletes kínodban több a szépség?

Ők nem tudják még a fűrészmalmok sziszegését,

a faúsztatók hetyke rikoltásait,

s nem látták kikelni a vihar petéit sem.
Amikor rádkötötték az ólomszagú,
jövendő-szemű munkásokat, s nem szállt le semmi isten
kéklő csodákkal, csak a savanyú
lőporfüst s a súlyos kötél kanyargott
— hol voltak ők? Az arcod
akkor tűnt el fekete karjaid mögött.
Most te tartod
megrokkant válladon a gyermek időt,
a csillagos eget;
bütykös ujjaid örök
pályánkra — föll föll tornyok és hegyek
fölél — reszketve intenek.

1960

Fekete zápor

*A szabari francia atomrobbantás után rádió-
aktív fekete eső hullott Portugáliában*

A sivatagban kidőlték a pálmák
Égre menekült a homok
A nyugalmat naponta garantálják
Francia követek katonák napilapok
Egy tábornok a szavát visszavonja
Irdatlan égi rózsát nyit a bomba
Nincs aki leszakítaná
És szemfödélként esőzik alá
Fekete szirma Lisszabonra

Ennyit nem adok érte hívjon föl este nyolckor
Itt van két jegy nahát ahogy az a Martinez bokszol
És akkor kiugrott az ablakon hanem egy ögyelgő rendőr épp
Átkozott idő ugye kisasszony majd tartom az ernyőjét

Hull a fekete zápor

Nem készültél fiam ez 1600-ban történt
És már majdnem belefulladt mikor egy fűszeres önként

Olyan édes kis szeme van és a szája tisztára az apja
Vigyázz ott tócsa van ne lépj a latyakba

Hull a fekete zápor

Holnapra derült idő na jó csavard át Montecarlóra ott tán
Hogyhogy mire költöttem cukrot és halat de már az olaj is fogytán
Jó édes hát akkor holnap a sarkon ötkor ha ráérsz

Hull hull a fekete zápor a fekete mákony

Az elszabadult mérges uránérc

Végigönti a világon

Kiköpött fekete nyálát

A nyugalmat naponta garantálják

Rekviem Szabó Lőrinc halálára

Elért a végső iszonyat

— átbillentél a nyugalomba.

Ami a sírban lenn maradt,

már nem te vagy,

csak foszló fehérjedarab,

melyben az idő porrá oldja

a zsírokat és savakat.

A savakat s a szavakat,
mindent, mi felbuggyant tolongva
az anyaszív alatt:

a hangodat

(hogy mentettük pedig a mikrofonba!)

s legvégül — kétszáz? kilencszáz év múlva? —

süvegelt rangodat,

a víg anyag
egyszeri jókedvét, mi benned
kéj, rettegés, hináros szerelem lett,
és vers, mit zengni enged
az idő, amíg meg nem únja
és pisszt nem jelez csontos ujjá,
akár egyszer e csüggedt rekviemnek.

(Nem téged búcsuztatlak itt,
inkább a magam torz kiútjait,
saját kapkodó, téveteg
menekülésemet,
a feketét, a szeszt, az ultipartit,
minden percet, mi attól boldog,
hogy elfeledjük folytatását,
órákat, mik az iszonyt elodázzák,
a végső, jéghideg iszonyt, hogy
ami itt tart is, múlni tart itt.)

Mint tested porrá, emléked egy névvé:
Szabó Lőrinc – talányos, zord zenévé
omlik, s aki, míg élt mögötte,
rettegett hullni ős-ködökbe,
aki mint csirke félt a bárdtól,
s lett volna kő, kavics akárhol,
csak *lebessen*, – aki ivott, evett és
ölelt, s ablakból leste a derengés
első rigóit, s félrelökte
az igazságra inget rakó szégyent,
ki mindent vágyott, *semmiért* – *egészen*,
egészen, mindig, újra és örökre,
éhesen dalra, fecskére, világra,
ki múltak s jövők felett tartott szemlét
– azt már ki látja?

Mert elnyelik – te jól tudad – az emlék
virágait a meztelen lét
gondjai, a gyors idegesség
sortüzei, vadabb tücsökzenék.
Dzsuang-Szi csontján nem zizeg
beszéd,

hát te is más úton leled
sejtjeid bérét és dicséretét:
abban, hogy másokranem is
emlékezik,
de téged — téged elfelejt
a hű emberiség.

Országos Széchényi Könyvtár

A felejtés üzenete

Vas Istvánnak

Nem láttam a bolgárt s a két magyart,
fröccsöm ittam a szomszédos boxban;
lelkes, soká kerülni akart
társalgásukhoz (jó nagy
ricsaj volt) hallgatónak
akaratlanul csatlakoztam,
nem sejtve, hogy az elhangzó szavak
megsebeznek és kifosztanak,
s hogy bensőmben az öncsalásnak
legmélyebb gyökeréig ásnak.

Hogy mondjam el? A bolgár
valami magyar darabról beszélt,
most látta Szófiában: „Nem tudom már
a szerzője nevét,
bocsánat” – mondta, de
nagyon tetszett a hős lelkülete,

s legkivált
egy teljes felvonáson át
tartó némasági fogadalma.
Én a
box mögül kissé kihajolva
már súgtam, szóltam, ordítottam volna,
hogya a „Néma
levente” ! – de a zsidongó étterem
paprikás-zsír szagában hirtelen
megértettem, hogy reménytelen
bármit is mondanom, hiszen
e felejtés-csöppel a tenger üzen,
az idő, melyben minden elmarad:
a betűk, a szavak,
a név, a mű,
az egész gyönyörű
bekerítő lét (a halál is);
hogya elvontsággá szűkül minden egyszer,
az asztalom, s a fájdalom is, ezzel
a máris szellemmé párlott fröccsnyi szesszel,
s hogya minden fontos és minden banális.

Forró mézét a nyár is addig önti,
míg végül belehül az őszebe,
s nem marad lombjából más, csak a
beteljesült törvény tudata,
ahogyan Giotto, Veronese, s a többi
renaissance-szá zsugorodik össze,
s ami századok korbácsolt bőre alatt fáj,
mondatnyi történelmi adattá.

Azok ott még
sokáig cseréltek eszmét a szomszéd
páholyban, de én már keserűn-riadtan
elsuhantam a firtathatatlan
jövőbe, s onnét
közönnyel pillantva vissza a
jelen perc vértanúira,
azokra ott és magamra itt,
akkorra már megtudtam valamit:
hogy nem a jutalom, csak ahogy remélni
tudunk — a szenvedély lehet egyéni.

Mert önös érdek hajtja lépteinket,
de bérük, ha van, mégse minket illet,
csak az egészset, a folyamatot,
ahogy egy szóból, egy fröccsből vers lesz, s ahogy
a vers is elhagy, elszáll a jövőbe,
hogy huszadik század legyen belőle.

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

Rémület

Tonjának

Mint az ember vagy a dió
összenőtt tüdőlebenyei,
úgy éltünk saját álmodó
ízünkkel, színünkkel teli,
míg ránk nem tört az idő, e vad,
fogas diótörő,
s ketté nem hasadt bordáink alatt
a szárnyas egy-tüdő,
hogy fuldoklunk e csonkaság
meszes gócai közt,
két külön-szakadt egy-világ,
mely ím, satnyulni kezd,
mert vár csak, értelmére vár:
a rendet tartani,
derékba metszett elefánt,
amelynek talpai

egy tébolyító éjszakán
külön ballagtak el,
s nézi ezt, látja, tudja, ám
semmit se tehet a fej,
csak trombitálni rémesen
és sírni kegyetlenül,
hogy múljék már, — így védtelen —
a véghetetlen úr,
és álmodni egész halált
e fél-élet helyett...
Jöjj vissza, tarts meg: a világ
beomlik nélküled.

Terézvárosi búcsú

A körhinták, a mézeskalács
szívek s lacikonyhák ponyvafái
közül a hiány
rádvetette hálóját, reád, ki
nehezebb vagy, mint a búcsuzás.

Majom ült egy bódé tetején,
kiflit zabált és rajtam vigyorgott.

Orgona helyett
verkliszóra esküdött a boldog
lányokkal a sok részeg legény.

Ez volt az őszi Buzgó elmulás
s hozzá lelkes, rezes csinnadratta.

Fosztott levelek
peregtek az ájult forgatagra,
ahogy sírra táncos rög bokáz.

Örökké? Derék agyrémeink
bennünk is e trombitákat fújták.

S ősz lesz és tavasz,
hull a régi, kihajt majd az új vágy,
nagyobb erők törvénye szerint.

S kintornák, gyerekek, búcsusok
piroslóan hangos gyászkarában

— fásult bölcsesség —
jaj, már megbékélten álltam,
lompos könnyel fogadva, hogy

vígan lakmároz a vég iker
emlékeink fehér felhőcukrán,

s hogy fogai közt
szerelmünk teteme lustán,
beteg, édes ízzel oszlik el.

Tonja

Térben talán visszajöhetsz még

Időben nem térsz sose vissza

Ősrégi híradó az emlék

Az elme örült masiniszta

Tonja fölnyirt fiús hajad

Itt kering rajzod retinámon

Távolba vesző hangodat

Gonoszul ismétli az álom

Igazi képed merre hol jár

Közöttünk milliónyi fényév

Most láthatom csak aki voltál

Ahogy egy sugarad elér még

Közöttünk nincsen semmi híd

Nincs az időben járható út

Két üstökös törvény szerint

Találkoztunk és eltolódtunk

Ó új csillagok, új leányok

Tébolyult rend a szív kibékül

Ez nem te vagy már csak hiányod

És ez is eltömődik végül

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

Albérletben

Esteledik,
esőfelhő kerekedik,
pedig
má egyedül vagyok e hiúz-
szemű, szobaszínű délutánban, s únom az egészet.

A falakról délceg
semmittevők, első-világháborús
lőhátí vitézek,
mátkapárok, kopasz öregek
merednek rám. Nem élnek már, csak itt,
e tört-rugójú kerevet
látóhatárán... Élni! élni tolongnak
vissza, megtűrt utólagos rokonnak
kínálva maguk annak, ki itt lakik.
Magukat?
Az unatkozó anyag

fölbomlott, szerteporladt,
hajdani alakzatait.

Egy öregasszony. Orra széttöri a szoba csendjét.
Könyörög, követel — nézmem kell, hiába.
Ki van hát otthon? S melyikünk a vendég?
Gonoszul nézek e lármázó halálra.
Minek zaklatsz, seholsem-élő ember?
Öklelni vagy aludni volna jó,
s nem lehet. Lassú birokra kelek a neveddel
s a gonddal, hogy engem is így átkoz el egyszer
valamely késő albérleti lakó.

Országos Széchényi Könyvtár

Leányfalusi disznótor

A küszöbön megcsap a zsírszag.
Démoni rőt fény. Csizmák, meleg
emberi orcák fénylenek.

A szomszédok kisüstit isznak.

A konyha köve iszamos vörös vér,
könyékig véres a böllér;
mint szeles napszállati felhők,
vöröslenek az asszonyi kendők;
szomjasan fürdenek a pírba
kések, tömlők, dézsák, edények,
s a tűzhegy parazsát is mintha
az áldozat bő vére festené meg.

Itt már a kövér dagadó rotyog,
kűnn meg, a tornác alján téli
latyaktól loncsos komondorok

közt egy-egy kiscsibényi
fénypihe hentereg,
s mint frissen-töltött hurka, kanyarog a
mélyben a vérszinű Duna
a terített táj abrosza felett.

De fönn, az ormok csendjén valahol
még ott rezeg
a hajnali sivalkodás, a rémült sikoly,
e jószagú déli élvezet
szülője, amely bevérzi a földet.
S míg minket a tor terítéke hí,
fönn szelek bosszúálló kései
a pőfékelő kéményekbe döfnek.

Légy és fohász

Esőt szemel a rosszkedvű végzet.
Az istennel rokon
hegyormokon
tohonya felhőnyájak legelésznek.

Egy légy
kevés melegért, piszokért
a szobába száll, s akár a csend,
megül a falon odafönt.
Megül, fülel,
s imádkozik bolyhos kezeivel.

Mit tudsz e mély
bánatról, mit tudsz, te éj,
te alvó csöndek ágya?
mikor vihar sincs, nesz sem ijeszt,
s az ember mégis remegni kezd,

akár a fű vagy a palánta?
mikor egy megfoghatatlan,
távoli dallam
lebeg az alkonyatban,
s tovasuhanó, tűnt
fájdalmakra eszméltet a röpke
percben a vizek szomorú ökre,
az elbóduló, méla hajókürt?

Ó, múlás, te bitang
törvénye minden létezőnek,
ki elporlasztod a közet
hegyes, nagy fogait — add,
hogy kenyerünk rágván
ne időzzék lelkünk a halálnál:
juttass el a beteljesüléshez,
mint a boldog kocákat;
örömet csak, reményt sose ébressz,
s örökre tiéd lesz
a hatalom, az ország, a bocsánat.

Visegrádi esték

1. Alkonyi vágyódás

Tonjának

Telik az est nehéz, begyes palackja;
belé buggyantja édesen-szelíd,
mármoros szagú rezzenéseit
a lopva-korhely, dülöngő barackfa,

s vörösbort ott túl a lebukó nap.
Egy öregasszony meg egy kisleány
Krisztusra gondol a Kálvárián.
A tanácselnökéknél rádióznak.

Az égbolt kéklő, óriási tölcsér,
átzubog rajta szín, íz, lárma, illat...
Az asztalon egy kés s egy körte áll.

Telik az est, és nyúlik a homály.
Csak te hiányzol. Mint leszelt gyümölcshéj,
magam vagyok és nincs kit beborítsak.

2. *Esti békesség*

Lábujjhegyen jönnek az esti csöndek.
A szelíd folyón halak hallgatása.
Csak a révmenti csárdából csörögnek
a borosflaskák. Megfáradt madár a
békesség; lomha szárnyait kitárja,
a vízre szállva kortyol egy-két csöppet,
majd fölrebben, kering, s a parti töppedt
cserjék fölött leül egy vaskos ágra.

Csönd. Csak a szellők vizimalma öröl;
a lilasubás est a legelőkről
kolompszót terel; lámpafény szivárog
az ég ablakain; s a bozótosban
árnyékok nőnek, összebújva lassan,
mint egybemosódó szerelmespárok.

3. Indián alkony

Kígyóölő kését előszedi
a nap, s a tekergő folyóba szúrja.
Még alkonyatig vonaglik a hulla,
villóznak aranyló pikkelyei.

Azután csönd. Hűvös szél. Békanyálszag.
A fenyveseken rőt tolldísz susog.
A Kálvárián kis nyikorgás : fáznak
a bádög-Krisztusok.

Fekete égből, lila porból
a kimúlt vízre roppant szemfödőt
varr a mokasszin-léptű köd.
A part fölött
fejét a rezgőnyár vállára hajtja
s rémült szellőket mormol
egy didergő olajfa.

Ne remélj

Még megmenthetnék, de nem teszem.
Csak hazudnám az irgalmat magamnak.
Kellesz – és nem segíthet semmi sem,
nem segít semmi rajtad.

Hiába kérlelsz, vigaszt nem lelek,
– a hűvös szót a vágó már megsebezte.
Szörnyű, tudom, mit így teszek veled...
Ne is reméld, hogy elcsitít az este,

hogy kék habokkal elringat az ágy,
s hogy béke lesz az, mi sötétén átfon,
mikor szemed két vergődő halát
puha hálóval kifogja az álom.

Csábítás

Ne hagyj igazságodat
megfáradni az időben.

Testem kérdez, válasza te vagy.
Ne fuss előlem.

Üstök
csörögnek, tamtamok dobolnak,
sípok sikítanak bennem.

Nyisd meg
az élők ősi burkát ostromomnak.
Engedj magammá lennem.

Szót se. Ne légy most más, csak
lüktető, ziháló hús, mit

a férfivágy magasabb létre pusztít,
hogy zsákmányul ne hullj a rothadásnak;

ne légy te
jó se, rossz se: légy az idők
öntudatlan, örök
edénye,
légy az eszméletét,
örömét és sötét
félelmeit elhagyó,
múltat jövőhöz kötő, sejtrakó
fehérje; légy
az, ami sohase még,
s amivé tán sose lehetsz: én
kedvesem, eleven tavam, jóvizű medencém,
hiszen lásd,
magunkat öleljük, ha egymást:
én is így hallom, csak így, csak így,
csak ily ölelve-lebegve-hullva, páras
melegedbe fúlva a visszatalálás
gyönyörű dallamait:

az összhangot, amit csak két test
adhat az emberi létezésnek,
a zenét, ami csak
kettőnk hangszerén fakad,
soha külön belőled, belőlem...

Testem kérdez, válasza te vagy.

Megfáradni az időben
ne hagyj igazságodat.

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

Piros ódácska

Betört a szerelem váraitokba,
betört imakönyvek, golfütők, tilalmak
tömlőcébe a csók, felhasadtak
a hallgatni-nevelt ajkak,
betört a szerelem váraitokba,
kigyúlt testét a teljes örömnél odadobta,
s most hiába védekeztek törékeny nippetekkel és
hazugságaitok neszfogó szőnyegével: kevés,
keves ide
a fenyegetés,
az ájulás, a migrén, a szívgyörcs, a porkoláb ige,
betört a szerelem váratok féltett termeibe,
piros örömét meghordozta ott, hogy
lássátok, halljátok az élet gyönyörű, boldog
rendjét, amit ellenetekben
hoztunk, hogy tovább éljen bennünk és gyermeketekben,
ámen.

Naplójegyzet

Míg – szorongva vagy üdvözülten
birkózva Jules Supervielle-lel –
a zsongó kávéházban ültem,
ki számolta, hány ember ment el
künn ernyők alatt, sietősen
e táncosan bokázó
tavaszi záper-
esőben,
s hányan néztek be ajkbiggyesztve
sötét józanok, kiknek e világos
szavakban kinyíló csodához
semmi közük?

Pedig hát mind emlékezik,
mind érez, vágyik, mind szeretne,
nem csupán zabál és emészt.
Mért bízzák mégis reánk, számkivetve
tengődő, sajnált, konok örültekre
az érzést, vágyat és emlékezést?

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

Két vers József Attila sírjára

Sírató

Nem a pap, nem az ég:
csahos ellen és tagadó, korcs barát közt
egy kattogó kerék
oldozott föl, s adott nyugalmat.
Szétroncsolt nyájasan, s a varjak
nem sejtették, miféle menedék
szelíd ölébe vont az a vonat,
csak embermódra lesték húsodat,
ki nem zavartad őket már a mélyből.

Hitték: az ember semmivé dől.
De nem, ki
élő szavakká menti
haragját, hitét, idegrendszerét!

S mégis megváltatlanul hagyta. Siket
a szép szabadság, nem hallja fiait,
s példád sem oktat: még nagyon vakít,
idézni tudnak csak... Ó, Sínekre-Feszített,
ki ért meg téged, szerencsétlen Mester?
ötezreknél többet táplál
ama szétfeccsent, meleg vérrel,
ama sovány, szilánkká szakadt testtel?
Ki érti meg a szavasincs bakát,
kit tisztjei árkukból kipofoztak,
hadd löje át az ellenséges osztag,
s ki inkább maga öli meg magát?

Nehezen fordul a világ.
Melegedhez búvunk, vacogók, ma is,
tüzed tisztítson, ne legyen hamis
eszmékre nyitva lelkünk már soha,
hisz víni-gyöngék között ocsúdik a halál.

Hangod sötétlő szárnya száll,
s enyém, vézna fióka, véle szállana.

Szonett, kórusokkal

Hazaérsz lassan. Haza, valahára.
Már meg nem ölhet többé, ki megölt.
Szép igazad is sejtik: lám, e föld
már nemcsak perselyként fogad magába.

*Csak a tested maradt a sinen igéid visszatérnek
Múltat emésztő lángok a csöndből és koromból
Verejtékünkkel a mi házunk babarca lett a te véred
A jegenyék itthon maradnak A Duna is szavadra gondol*

Már hallanak. Kicsit már értenek.
Már nemcsak neved szajkózza az újság.
Te vagy a jövő: az igaz tanulság
számos elrontott dolgaink felett.

*Nem szisszenünk szilánkehoz Te korod megelőző
Intő hatalom kit szentté aláztak gyorskezü lassúfejűek
Te testedben vesztés ám szellemedben győző
Veled tartunk A bitangok ma is táborokba gyűlnek*

Tudjuk: mint hasított fa... Manapság Afrikában
dühöng és foszt a banda. És mi, bár sok hibánk van,
már sejtjük: egy a fegyver – ezt te is így tanultad –

*S így tanítanak bennünket az értünk sírba hulltak
Alkire nem vigyáztunk teljes törvényünk szerint):*

hogy nem főhajtás kell itt, nem koncleső igen,
nem ringatózás rendünk lágyabb vizeiben:
a hűség más. A hűség bonyolultabb.

1955 és 1960

Mózes halála

S hogy negyven éves bolyongás után
a Nébó hegyén megállt a menet,
s a messzi táj, akár szerelmesek
szívénck az a régenvárt leány,
megtárult alatt – lankás dombvidék
(szőlőkkel ékes, miként híre szólt) –
és lomha kék füst színezé a port:
sátrából kiemelték a Vezért.

S köréje gyűltek akkor a zsidók
s nézték homoktól s szelektől kifűtt
arcát, min térképként állt minden út,
amit velük a pusztában berótt,
majd lenn a dombok kanyargó, nomád
rajzát s a füstöt, amint tekereg
s hosszan megül a hajlatok felett. . .
Ő nem látott már mást, csak Jósuát.

S elszorult akkor benne valami,
s utólszor suhintotta fekete
szeme villámát dühvel felfele,
az ég felé, azt megkáromlani,
s kik rettegék még hirtelen kezét,
szorongva állt előtte most a száz
lévita s mögöttük a trachomás
és sárgaságban tengő nemzedék.

Majd alkonyult, s a Vezér künn maradt.
Már nem hallotta, hogyan vihorász
Jósua sátrából a kacagás,
s miként sikolt egy fekete galamb.
S már Kánaánra éjlila ködök
terültek rá, és aludt a Vezér.
Csak ősz szakállát legyezte a szél
az ígéret lágy halmai fölött.

A kiszemelt

A jeltől sújtva, mint a szent,
kinek az angyal megjelent,
s ki életéből úgy kilábol,
hogy nem lát mást a külvilágból,
csak azt az egyetlen, amit
a vállalt rendelés tanít,
s már minden boldog buktatón át
csak azt nem felejtí, a próbát,
amire kiszemeltetett,
már én is így vagyok veled:
neked szolgál e fej, e két kar,
neked hordom véres marékkal
egy nevetséges dölyfű hit
semmit se termő magvait,
hordom egyre, jutalmazatlan,
megrokkánva az áldozatban;

a jeltől sújtva, mint a szent,
hordom az űrt, a végtelent,
és örömeim, minden álmom
elébed rakva, felajánlom
bárgyú-tisztán, mint hajdanán
Izsákot adta Ábrahám,
s vitte az Úr elé, a dombra;
mint akkor ő, én is tudom ma:
sírni és adni – ez a rend,
s bár hang se rezzen odafent,
hiányaimra ez a válasz; –
az ég elé mezítlen áll az,
kinek az angyal megjelent.

Országos Széchényi Könyvtár

Jób

Mit tudtok ti, Bildád, Elifáz, Cófár,
a szenvedésről? Kik csillagotok az első ostromos órán
káromoljátok, mit tudtok a
türelemről? Párnátok a jólét, dunna a puha toka
állatokon; vigadtok, öleltek, zabáltok;
szátokon épp ezért könnyű fecske az átok,
noha engem ugyan oktattok nyugalomra.
Dehát kinek nyájára törtek az orzó hadak?
Vagy az ótvaros nyavalyák tán nem engem sújtanak?
Nem az én könnyem nyeli-é a vész feneketlen gyomra?

Te se szólj, ne lobbanj, szilaj, Elihu,
ne szidalmaz, ha keményebb igével illetem ezt a
meggyötrő létet, ne bánts, derék és tudatlan fiú,
messze még tőled a csömör s a megváltó koporsódeszka.
Neked a szerelem még csók és gyönyör, érzékek káprázata,
nekem: keservek oltára, s én: rajta az áldozati tulok.

Nekem a szív legszebb rianása ezernyilú csata,
én egy eleven emlékre percenkint holtan borulok.
Mert hamvába roskad az én szerelmesem,
és rettegések fordultak ellenem.

Te tudod a hitet, mellyel mindig is eltűrte Jób
mind, mit a vallató végzet reá kirótt,
hisz miként nem teljes a kéz, csak ha egyaránt ép a jobb meg a bal,
maga az élet is csak így egész: bérével s gondjaival.
Ó, tudom a törvényt, s nem is panasznám sorsomat semmi szókkal,
ha ellenség gyötörne csak, meg az Úr, meg az ótvar,
de jaj, mindezeknél görnyesztőbb baj lepett el,
a Múlással gyürközöm én, a megbomlott idegekkel,
e szétfutó, örült gyeplőkkel – hogy az önkívület szakadéka előtt
mindannyiszor visszaragadjam Őt.

Jó Elihu, melyikünk akarása nagyobb hát?
Tied a csitri füvek öröme, játékos szelek
csiklandó nevetése, asszonyi csípőt görbítő fürgeteg;
enyém a csökönyös csönd, mely elporlik, akár a sziklák;
s míg orkánok víjjogó csapata kering fenn,
én pogány indulatom e megtorpant csöndbe merevítém,

némán is fölfenyegetve a kéklő semmibe addig,
mígnem a kemény szirt lelke végsőt vonaglik,
de addig is partjául állok a gyöngye pataknak,
s káromkodom. Hogy meg ne futamodjak.

Mert mikor hull a jószág, s a fekete égből
gyümölcsöt verő garázda ököl: a jég dől,
mikor sziszegő örvény fojt, sodró vihar vág,
akkoron túrni a rendelést, miként a hangyák,
mint próbált egysejtűi a töretett rögnek;
mikor a sújtás nehéz tüzei dörögnek,
akkoron állni a megdézsmált, elorzott lét felett,
jövőt remélve, s lesve az egyetlen virágot,
melynek pihéske szirmán nem fogott az átok,
mit tudtok erről ti? — — —

S most menjetek.

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

Országos Széchényi Könyvtár

Országos Széchényi Könyvtár

Országos Széchényi Könyvtár

Országos Széchényi Könyvtár

Országos Széchényi Könyvtár

Országos Széchényi Könyvtár

Országos Széchényi Könyvtár

A születő szerelem sorai

Töpreng az éj

hallgatagon.

Százlábú percek csendje.

Akár a gondolat,

az ablaküveg átlátszóan, pengve

a csillagok felé mutat.

Egy hegyorom

homlokcsontod rajzával bíbelődik.

Nem sikerül.

Valami láthatatlan hasadékból

zongorafutam kigyózik ki – bé-moll –,

majd soványan, halottan elterül.

Reccsen a padló, mint a koporsó.

Százlábú percek szaladoznak.

A sötétség – gőzölgő fuvarosló –

terhemet vonszolja éjszakahosszat.

Meghalok egyedül.

A bajnal

ott kezdődik,

ahol a szád.

A házak fölött piros felhők úsznak
s mosolyra húzzák duzzadt
ajkaid vonalát.

Kigyúlok, akár első cigarettám.

Mosolygok. Borotválkozom.

A tükörből a te szemed nevet rám,
és künn az utcán
a fogad villan minden házsoron.

Lábujjhegyen

léptem e szerelembe,

neved is félhangon suttoztam el.

Hol szíveké a szó, az ajak gyenge

lekottázni e különös delej,

e hipnotikus örület dalát,

mit belül sípon sír és dobokon ver

a lélek, amíg — ismétlő revolver —

kilövi tüzes golyóit a vágý.

Hát ez vagy, kedvesem,

ezt dugtad eddig el:

e mennybolt homlokot és orcáid iker

pírján melengő

örömdet, amely

elcsorran, rajtad — gyermekén a tej —

s úgy kerít, mint a kendő.

Hát ez vagy kedvesem, e bimbó-lázadás,

e kukorica-kard, e felszökő kalász,

mely égre kelve

láttatja sűrű, tömött fogsorát,

e győztes mosolyt, amelyről tovább,

a lisztig és kenyérig terjed át

az élet — a világ

e tébolyult szerelme.

Az esti ég,

e kék futószalag,

fényes csavarral van teli. Szivárog

a hold zöld olaja. Fürge hiányok

kalapálják az egyensúlyokat.

Idegenek

Ki vagy?

Miféle messzi sarkvidék
kopogja ujjamig nyakad
ezernyi lüktető Morse-jelét?
Pihegő pulzusodban
micsoda S. O. S. sikolya robban?

Mily szenvedés
jeges özöne elől remélsz
szilárd fedélzetet ettől
a Noé-bárája kerevettől?

S mit tudsz te, rólam?

Riadt állatok az ősi hajóban,
kik soha meg se sejthetik, hogy
mellettük miféle tollmeleg titkok
lesik az elemek viharán át
a lankadt békesség csapzott olajágát:
íme a szerelem. Csupa kar, csupa csáp,

két együvé menekvő külön-világ,
de lásd,
sosem menthetjük át
a múltnak csontok és csigolyák
börtönébe zárt
egyetlen tudatát,
az idegdúcokból és gerincvelőből
álló sorsot, mely elhatárol
a szomszédos magánytól,
az ént tetőled, téged az őtől,
s hiába minden
gyönyörű téboly remegő szerveinkben,
a kéjben-kettőzött kiáltás
torkába fúló rekedt értelem:
ez a reménytelen
húszperces eggyéválás,
ha nem értelek meg és nem értsz te sem,
s ha utána
megint csak külön pályámon tudok élni,
s — csörög a kapupénz — te is külön lépsz ki
az aszfaltozott, modern Ararátra.

Szomjúság

Te is, miként a tiszta víz,
sokféle ízt helyettesítsz,
hát bocsássad egész valómg
hús mosolyod ásványi sóit:
talán, míg nézésed iszom,
megenyhül ez a szörnyü szomj...
Simíts meg, tenyered alatt még
kőként is eleven maradnék;
bonts ki a körém boruló
félelem gubancaiból;
mint a tó, elringató testtel
ölelj örökké — vagy hiteds el!

Olthatlan szomjas, ami él.
Itt vagy. Enyém vagy. S kellenél.

Szerencsétlenség

Jaj, az a szörnyű telefon! A hang
elsüketült a készülékben.

A rémült vér dobolt, rohant.

„Hol fekszik?” S amíg odaértem,
a rémképek, az elvarázsolt
kastély torzító tükreil

Mily gúnycsan tudták a valóságot
még iszonyúbbra festeni!

Vittem volna mindent: erős,
visszacsínáló szereket,
más tegnap-estét, más időt
a rosszul-megtörtént helyett,
s nem hoztam mást — tudom, kevés —
mint két könyvet meg egy csomag
cigarettát, félelmem és
mosolygó arcomat.

Szemed most befelé mereng.
Egy nővér lágyan betakar.
Ágyadnál állok, a szerelem
tehetetlen pasztilláival.

Öröklét

Egyperces misztérium

Meghajolsz, mint a fűzek, súlyos és hallgatag vagy,
mikor – szerelmes, hús tó – derűmmel átítatlak,
pedig már nem fogózhatsz megadón másba, hidd el,
sürgető karjaiddal, boldog gyökereiddel,
csupán e megtámasztó, e szilárd partszegélybe,
s a nedves nyugalomba, a léten-túli béke
erős medrébe... Senki, még tulajdon anyád sem
adhat ily jó borzongást, ágbogaid közt átleng
a nagy türelem csöndje, lenn lotykoló zenével
fut lábadhoz a hű víz, belőle arcod néz fel,
szelíd jövők hitére oktat e bölcs, idilli
tükör, s habár csak percre, de megtanít örülni,
és mit se tehetsz többé mélykék hatalma ellen:

konokul őrzi képed csillag-ezüst fegyelmem,
hogy mint a szomju nyájak, hajtsd arcodat reám, ki
lány hullámokra válok, s elkezdek szállni, szállni,
hinárral átkarollak, öllelek, s mint a dzsungel,
átfonlak sűrű hittel – hogy mégse pusztulunk el.

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

Reggeli könyörgés

Sugaras kulcsával a Nap
az égbolt kapuját kinyitja.
A tárgyak lassan felöltöznek
viseltes körvonalaikba:
felölti négyszögét az ablak
s a fázós fürdőszoba-csempe...
Mint ők, vacogva burkolóznék
e kályhameleg szerelembe.

Arcomon puha borzecsettel
idézem föl simító ujjad,
hogy már a harag kétnapos
vad sörtéitől megtisztuljak.
Te épp most érsz az iskolába.
Egyetlen pissz se hangzik. Pont nyolc.
Leülsz, rosszkedvűen feleltetsz,
kezedben kréta... Mire gondolsz?

Szeress! Én úgy kapaszkodom
beléd, ahogy karmát a lámpa
vájja a magas és kevély
mennyezet gipsz-hideg falába.
Fogadj be, köss meg, őrizz engem;
ha meg nem tartsz, minden sötét lesz.
Izzanom kell — adj, adj erőt
c másért-égő fényességhez!

Itt minden téged vár: a könyvek,
a hamutartó meg a szekrény;
székem nyikkanna örömében,
ha ideülnél újra mellém.
Nézz rám, keserű tébolyomra,
mely úgy lobog már, mint a máglya,
s olvadjon föl szemüveged
megfagyott öt dioptriája!

Sejtem a pálcát a fejem fölött, érzem a varázslót suhintani,
de ha tudnám is sorsom, újra csak visszanéznék – vissza én! – mint ama
bibliai;

azt se bánnám, ha borzongóbban a sáppadó nyárvégi fáknál,
sóbálvánnyá merednék, mint akkor, hogy először elébem álltál
két diák között, a napozón, kétrészes, méregzöld fürdőtrikódban,
s e mulékony díszletek mögül, a nyárnál, a fáknál is jelenvalóbban
rámszóltál, elporlott ősektől örökölt hősnő-szerepeddel,
s jól ismert végszavaiddal, mikkel a játékot segítened kell,
lelkesen, aztán riadva kissé és elkomorulva végül,
mert elkong a válasz is éppúgy, s nem szolgál menedékül,
mondom, százszor is visszanéznék, s ha a pálca akarja, megállnék,
vállalva a bűnt és a sújtást, a sósízű, béna magányét,
kagylóban zúgó csönded hallgatnám, az örökre fülembe ólmozottat,
s hallgatnék én is, miként az eleven céljukkal adós halottak,

nem fájna már, amit elvisz az idő, s az sem, amit hoz;
visszafordulva a legelső perchez, tétova mosolyainkhoz,
hiába érezném, hogy moccanni többé, mint Lótnak asszonya, nem tudok

én sem:

a csípőd vonalához imádkoznék, hogy végre megértsen.

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

Édes szél

Fúj az édes szél, Bagoly, nehezet sóhajt a város,
fúj a te szeled, az őszi, meglegyinti a lódenkabátos
gesztenyékét, az uszoda vizén levelek úsznak,
feledett költő a nyár, körötte hervadt koszorúszag,
elnémult gyerekzsivaj cincog a napozó szögletében,
átlátszó párák selymeit hordja az ég kevélyen,
a domb zöldje még igyekszik, nem tudja: végetért a munka;
zörgő bánatok peregnék elhagyott asztalunkra,
ásít a pincér, a csapos valami italt készít,
ez volt a széked, buta tárgy, semmire nem emlékszik...
Fogócskák kedve hova tűnt? Ki tud ma kergetőzni?
Fúj az édes szél, Bagoly, a te szeled, az őszi.

In memoriam

Az arcomat, ha majd leszáll a lomha est,
s a folyó zöld vizén egy édes szél felindul,
a bolyhos őszi ég pamutja közt keresd,
a párás hegytetők utolsó füstjein túl.

Felhő és köd leszek. Nagy, mennyszürke lepel.
És hiába hevülsz, hogy vén csöndemen átláss.
Utánam nyúl karod, de már nem érhet el.
És el nem ér a fül. És el nem ér kiáltás.

Eriggy, vissza se nézz. Ne is gondolj ide.
Most már csak bírd ki úgy, ha térden is, akárhogy.
Őszül. Emlékedet feketén lengi be
nedves kutyaszemed, s tündöklő gyávaságod.

Valami . . .

Valami mindig elmarad
a lélek felszíne alatt;
hol fodra sincsen, legbelül
valami mindig elmerül;
mint vízbefúlt, akit az ár
megrabló karjaiba zár,
s kit egy váratlan pillanat
még egyszer ki, a partra csap,
a partra, hol fölötte még
olyan, mint rég, a lomb, az ég,
a partra, hol még ráhajol
az anyás szellő, és ahol
széjjeldől nappal-éjszaka
halotti, édes, mély szaga.

Odisszeusz megtérése

Amikor végre elmaradt az ország,
és dolyffel tártam szélnek a vitorlát,
hogy kedvemnél is erősebb hajóm van;
mikor Poseidon tépte evezőmet,
s áldozni véltem a férfi-erőnek,
akkor voltam a leggyöngébb valóban.

Bárkám, az izmos szálfenyőkből ácsolt,
széthullt; s mily szánalmas kakaskodás volt
a hősi küzdelem az Egyszeművel!
A sertéseké rontott harci társak
közt magam voltam — s a fanyar varázslat,
amit az ösztön torz reflexe művel.

S mikor Kalipszo lomhán és tünődőn
ölére vont, hogy tombolt férfi-gögöm!
Halandó voltam, s lett belőlem isten.

Megittam ezüst rezgőnyárfa-hangját;
a tág vizeknél perzselőbb kalandvágy
hajtott felé, hogy magam istenítsem.

Már ős z volt, hogy a szikkadt, letarlott fák
zúgása mögül kihallatszott rokkád
zöngése, s akkor megértettem újra,
hogy dölyfömmel csak hívságom kiméltem,
a te károdra, szörnyü gyöngeségem
fonalak közé zuhant vértanúja.

Te vagy az otthon, hova visszatérni
boldog-megverten, sírva fut a férfi,
mint izzadt vándor ismerős folyóba;
s tudom már: eztán bármi harcba szálljak,
ott marad síma kérők közt, tenálad,
a te válladon az igazi próba.

Groteszk

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

Megbékélés, 1848

Választék, 1848

Az 1848-as évi események

1848

Országos Széchényi Könyvtár

Az 1848-as évi események

Az 1848-as évi események

Megbolydult délelőtt

Készítik könnyű zöld szoknyájukat
A fák Tócsákba gyűlik a nap csorranó méze
Kifeszített kék transzparenszek alatt
Vonuló szelek színek szagok tüntetése
Ti ti tá füttyög a tavasz morzejele
Ti ti tá A levegő kisikált üvegén át
Látszik valami készül Feszülő kedvvel tele
Seregelnék az öregurak a verebek a téglák
Kimosakodtak a szürke tetők

Ti ti tá

Megbolydult délelőtt

Valami készül Valami érik Valami robban

A tél fekete vére patakokban

Ti ti tá

Örök dolgát teszi a világ Hol vagy Társához verődik az ablak

A szélkakas türelmetlen forog

Jöjj ide szomjad csak itt olthatod

Szemem kútjából megitatlak

Ti ti tá

És meglódul az erek súlyos folyama Tavaszi áram

Bozsog az első fitoska rügyben

A dombok nyája táncra kel amint a szél odafütyten

S boldog tornyok tolongnak mindenünnen

Hajladozni az öröm arany záporában

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

Katonaélet

A csizma ébred legelőbb.

Reggelije: két álmos lábszár.

Még kirázod a lepedőt,

le mosod álmod a forrásnál,

harapsz — s már indul a csapat.

Most a hegycsúcs sem moccanatlan:

fut, s állára felhő tapad,

mint rászáradt borotvaszappan.

Ó, harsány hajnali világ!

Füttyszó vezényli szét a csendet.

Éjjeli járőrből a fák

kétoldalt hazamenetelnek,

s ágaik mögött láthatod,

ahogy a dombra kúsó messzi

földek váll-lapja fölragyog:

rangjuk vetések csíkja jelzi.

Embernek ez az iskola;
gyöngének: sápasztó gyakorlat.
Míg a kékszemű ég puha,
lányos felhői rádhajolnak,
s a fű-sereg vigyázzba áll,
s takarni guggolnak a cserjék,
folytatódják benned a táj,
e. vendéglátó végtelenség!

S ha este lesz, a tűz körül
telepedjünk le csöndben, együtt;
egy harmonika is kerül,
hogy álmainkat énekeljük.
Hogy „majd ha elmegyünk haza...”
Nótává áll a dűnnyögő hit,
s cigarettáink parazsa
az égen visszatükröződik.

Reggeli tudósítás

A hidak mezítláb álltak a vízben,
az pedig millió úszó kék galamb volt,
s a templomkereszt arany hegyén
féllábon állt a hosszúcsőrű Nap.

Az utcaseprők
épp összekotorták az
utolsó csillagokat.

Azután üveggolyóikon
kigurultak a kerek,
ringlóképű gyerekek,

egy gyárkémény pedig
akkorára fújta nekik
az ég kék léggömbjét, de
akkorára, hogy

a folyó elismerőn csettingetve
szaladt tovább a híradással,
s egy öreg szél tüstént
felcsörtetett a domboldalra, nézni.

A hidak mezítláb álltak a vízben,
és senkisémet csodálkozott.

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

Végtelenség

Amíg a víz a végtelen időt
ringatja hullám-térdein, s amíg
ős sugarak örült markában ing
maga a víz is, s rémült hegytetők
lesik az ezeréves délelőtt
ájult csöndjében az ég neolit
kőlapját s rézből vert fellegeit,
s hajók lengnek, mint pogány füstölők,

emitt, a sosem szűnő változás
egy szögletében, fehér-bóbitás
angyalok közt köt éppen sápos alkut
két kövér polgár. Lassan hintáztatják
órájuk láncát, s véle nadrág-
feszítő szörnyű társadalmi rangjuk.

Cukrászdában

Traccsolgatnak a rúzsos nénikék,
hajuk vörös, elöttük haboskávé.
„Szép ez a fátyol.” „Ó, ez régi, még
a szegény boldogult mamáé...”

Ha a kisasszony arra lejt,
összébbhajolva súgdolóznak.
„Das waren Zeiten!” – S „Unser Hansi schreibt”...
Otkolony, befülledt komódszag.

Egy gyötrött csecsemő s egy boldog
anya sír az éjbe.

Munkál az idő, az örök dolgok
végtelen anyagcseréje.

Hosszú a kémény árnya a tetőn,
akár egy spanyol szent.
A hold kerek, kémlelőn
tágranyílt bagolyszem.

Csillagok megfagyott sikolyai.
Valahol ölnek.
Nem hallani, csak sejteni
forgását a földnek.

Ébredezés

Éhes csőrük a templomtornyok
a mennyek emlőjébe vágják.
Csorran a fény, szalad a boldog
hajnali szél, kitátja száját,

a házak falkába verődnek
és korhelyeket reggeliznek.
Valami részeg mesélőkedv
feszíti kis torkát a csíznek,

s a járdákra már seprőnyélen
– mint álom-foszlány, éji emlék –
lovagolnak kócos-sötéten
a szemük-törlő házmesternék.

Vándorköszörűs napsugár
élesíti meg bicskapengém.
Dallamok száz fecskéje száll
füttyös egeknek végtelenjén.

Szódavíz kedv pezseg — elő
suttyó hévvel a tollat, irkát!
Ott szemben az a könyvelő
oly mulattatón hasonlít rád,

Országos Széchenyi Könyvtár

hogy hitelezőm, a halál
lesheti, amíg újra félem!
Hátam mögött a tavasz áll
haloványzöld munkakötényben.

Vörös és fehér

(1952-1957)

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

• Fogyni kezdtek a könyvek

az iskolákban, a könyvtárakban, a könyvtárakban

magamra állították a könyvtárakat

Fogyni kezdtek a könyvek

voltak, akik a könyvtárakat

Magamra állították, könyvtárakat

Márciusi számvetés

A Závozdt nyergén ott ül még a hó,
a kis völgy csöndje kék és nyugtató,
a barna cserfán bádogg a levél,
rügyet suhint a szél, csacsog az ér.
Hűs hegyi tavasz érlelő varázsa
kujtorog bennem, fejszék csattogása
hoz békét a szívemre, s valahol
a sűrű fák közt erdészlány dalol.

Hahó, tavasz! Sebes szél karikázik
a Bugyihó meredek oldaláig
és vissza, átsző, feszes hámba fog,
magamra döbönt: hogy fogoly vagyok.

Fogoly vagyok – és ó, micsoda bírák
voltak, akik a végzetet megírták!
Micsoda félvak, kurta emberek

száműztek rabnak engemet
e szűzi tájra, hol halvány, lepergő
fények között mély ölü csönd: az erdő
borul fölém, s a zajló külvilágtól
a méltatlanság ketrece határol!

Lám, olyan a táj, mintha nem is foglya
lennék, mintha csak fölé magasodva
nézném — szülője, s egyúttal fia —
mint nő az ember kezeműve a
vadon vidéken, hogyan terjed egyre
csákányunk szava, miként hág a hegyre
a győztes gyalog, szerszámmal, keréken,
hogy miként adja sosem-engedékeny
önnön magát ez ágbogas világ,
a térdrehulló, konok törzsű fák,
s a föld, amely mint karjával az ember,
úgy védi magát hánccsal, gyökerekkel — — —
... Mintha csak egész-egész szabadon
élnék és vívnék e vadon
indáival, s úgy nézném ezt a sápadt
tavaszi fényben nyújtózkodó tájat.

S hát nincs-e így? Hisz hogy is lenne rab,
kit minden szándék, minden indulat
a testvér foglár oldalára állít,
hogy véle vívja igazabb csatáit!
Szabad vagyok, mert én vagyok a törvény,
de csákányommal kérges földet törvén
azt akarom, hogy vetésem beérjen,
úgy nőjön, mint a bírákban a szégyen,
mint fönn a szél és bennem a harag,
hogy ne önkényes, gonosz akarat,
ne szerencse, se pártfogók kegyelme,
de enyhültebb jövődönk hű szerelme,
az eszmélését féltő értelem
adja meg bérem, rangom és helyem.

Nagyoroszi, 1952

Hajdani barátomnak

Közel a tél. Hol fűtetlen a kályha,
a fázó gyermek okát keresi.
A világot a Nincsen magyarázza;
a Van nem kérdez: így is jó neki.

Hallgatsz; a sorod jól megy hát, barátom.
A régi tűzből, lám csak, mi maradt?
Pattog a fa, s te elheversz az ágyon,
az óvatosság dunyhái alatt.

Egykor fa voltál – pattogtál is akkor!
Körötted mindig fény volt és meleg.
Most – bölcsőbb lettél. Kihűlt a gyerekkor,
s nem hevít semmi. Én megértelek.

Én is fádom, míg kapudon kilépek.
Savanyú esőt hint az őszi ég.
Nem látogatlak meg már soha téged:
kölyök-beszédem úgysem értenéd.

1954

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

Egynémely tollforgatókra

Vélvén, hogy ők a nemzet torka,
el-elbődülnek néhanap,
ha közben tán nem is a sorsra:
a társakra sandítanak.

A marhát arasznyi öröklét
bizgatja, nem a húshozam;
a legelő, mely szűk fölöttébb
(amíg olyan sok marha van).

Ezért hát rossz kórót zabálnak,
s a pöttöm, vakkanó pulit,
ki árnyában fut a gulyának,
fejedelmükként tisztelik.

Nem érti állatát az ember,
csak figyel és mocsolyog.
Én is, míg győzöm türelemmel,
csitítom magam: okulok.

Ni, hogy nyaldossák tülekedve
a nyilvánosság vályuit!
És boldog, kit a sors kegyelme
legelni közjük taszít.

Nyaldossák csak az üres vályút,
s a pusztát bömböljék tele!
Az ember azt nézi, hová jut,
és ostorral csap közibe.

1955

Két halál között

Van-e remény?

Mert élek, jaj, s hiába értem én
a rossz tűrés s a rosszabb lázadás
vas kelepcéjét, az ifjonti láz
s a fanyar legyintés viadalát,
az életet magát,
az éhesek szavát,
a tengernek az ég
pokoli kék
színével jóllakott tekintetét,
s a gesztenyék
kis barna bíró-koppantásait a kerti
lugasok asztalán, hogy jaj, bucsúzni, menni,
hogy válni kell a múlttól – és
hiába tudom a sötétedés
nagy téli gyászát,

az anyák titkát, kezekét, melyek
akár a régi kályhák,
melengetnek és megbékítenek,
hiába értem Leart és Hamletet,
hiába értem: minden így él,
szabottan, két halál között,
hiába azt, hogy verseinknél
szebben szólnak a fütykösök,

nem nyughatok! Hisz lenni jöttem,
mint az amőba, mint a légy...

Két férfi civódik mögöttem.
Idegesen és szélütötten
magával veszekszik a lét,
mint bennem is a vízbefúló,
s a parton álló gúnyos bölcsesség.

1956. szeptember

Olvasás közben

I

Barátom meghalt. Lövöldöznek.

A szoba szinte didereg.

A hentesné dél óta özvegy,

a nyakán maradt négy gyerek.

Özvegy az ország három napja

(s hajh! mi maradt az ő nyakán!)

Az ember csak a tüzet rakja,

s melegben fázik azután.

Fázik, s valami gyilkoló kedv

keringi tehetetlen át.

A hentesné tán altatót szed,

a négy gyerek: az éjszakát.

Elő a könyvet! – így felejtünk –

s a jelen máris tokba bújt.

A napi kín kissé megenyhült:

Európa szólalt meg – s a múlt.

... A tetőn hó, akár cukorból,
 lenn piros bruegeli babák,
 belül kemencepad... Dorombol
 egy távol harang, hangja lágy,
 a kocsisok abszintot isznak,
 s harapnak rózsás kenyeret;
 mint rézmetszet, olyan a díszlet:
 fogadósne, kutyák, hegyek.

... Amott vitorlák, köd és tenger,
 Liliput-ország – Albion.
 Karácsony: pudding, puncs, hideg ser,
 pulykasült áll az asztalon.

Olivér szíve szaporán ver:
 suhog a korbács... Majd kigyúl
 a kandallón a kandelláber,
 s a zsugori Scrooge megjavul...

... Párisba eltökélt legénykét
 küld apját-feledni Bretagne.

És szerelem és lelki mélység,
s egy tüdőbajos kurtizán,
s egy garszónlakás, meg egy márki,
s kis gond is... (Uzsorakamat.)

Be szép is mindezt kitalálni!
(S ezt nyögni — átoksúly alatt!)

Be jó, be jó vagy, drága mákony,
millió lapnyi tévedés!

Mit is tudsz valódi halálról:
egy csöpp kis tinta, ólom és
papír a vég, a bátrak bátrak
(végtére mi bajuk lehet?)...

Ártalmatlan, kerek világ vagy,
parkosított és rendezett.

Ott künn még egyre lövöldöznek.

Mind sűrűbb szálú este lesz.

Hallom, fohászkodik az özvegy,
de nincs miért. És nincs kihez.

Az ember ül, s a halom könyv csak
visszanéz bölcsen és bután...

Ideje tán, hogy lámpát gyújtsak,
de látom, mint lesz ezután:

Majd egyszer, tüzes kályha mellett

— a tetőn cukros hó ragyog —
cirmos regénnyé szelidülnek

e csőre-töltött hónapok;

s kit földre vert a múlt szilánkjá,

téged, ki hitünk vagy, hazánk,

majd új kín elől visznek ágyba,

feledtető álmok honába

őszhajú, csúzos nagymamák.

1956

Egy elbűjosott irodalmárhoz

Hát elmentél. El újra. Itthagytál anyát, otthont.
Elkergetett a tömlőc, s a tömlőcnél nagyobb gond:
hogy élni kell. Tudom, fájt. Az idegbeteg nemzet
eszmékért kapkodott épp, és öléből kiejtett,
mint annyi mást. Hát újra bolyongsz az idegen
hangsúlyok, mosolyok közt, idegen földeken,
tevéen és dzsillabában; lehet, hazádra sikló
gondodban megvigasztal egy párcentime-os bisztró,
s mégis, a régi álmok, honi tekintetek
esztendők pályájával körülkerítene, s
s nem lesz szavad, se kürtöd, hogy riadót rivallj,
pisztolyt fog rád az emlék: egy kedves kapualj,
pincérek arca, séták... S kihűlt gyerekkorodból
„lánc-lánc” – ó, iszonyú ez! – egy dallam feldorombol,
leül az asztalodhoz, s mint anyád hangja, faggat.
Mit válaszolsz? Hogy *élsz*? Hogy akár a víz, szabad vagy?
(Idegen medrek-partok kanyarjait követve?)

Vagy hallgatsz tán és bámulsz valahová keletre
hoteled ablakából, vagy lenn a Szajna-parton,
míg „sale étranger”-t mormol a víz, a ház, a „patron”,
s míg bepárásodsz végül és lelked csupa köd lesz?
... Radnótit olvasol még és lassan beledöglesz,
mert nincs kegyelem, nincsen; s — későn! — eszedbe jutnak
kigyúló ívlámpái keserű századunknak,
s mi is, kik itt maradtunk, kopáran, mint a hegy,
eszedbe ötlünk néha, megcsalt szerelmesek,
eszedbe majd e tájék, e dajkáló, erős nép,
s kuporgatsz tébolyultan, nő-nő az utiköltség...

...De tévedsz. Neked úgy jobb. Bár idegen — maradj.
Zokogsz. A padlót téped.

Ki most a boldogabb?

1956. december 8

Éjszaka, csönd

Hát újra este. Csitulni kissé. Gondjaim
fejem alatt alusznak, akár
gyűrődések a párnán. Nemzet, jövő, halál
fúriái, mint ceruzámban a rím,
éber álomba hullnak. Az agyonfüstölt szájíz
megpihen érzékeimben, s lassan párolog
életemből egy éj megint, miként a pohár víz
ágyam mellett. Nem gondolok
barátra, ellenségre, arra sem, hogy élek.
Embrióvá görbült testemben összefolynak
szorongások és szerelmek, össze kamaszévek
viharos bánatai a csönddel; s a hold nagy
szemet mereszt a szuszogóra, mint a holtak
ravatalára a döbbszent gyermeki lélek.

1957. január

Vörös és fehér

A Stendhal-regény első kötetének elolvasása után

Viaskodnak a frank királyok,
a bitorló, s a számüzött,
férjre vágnak a nancy-i lányok,
harc áll a szalonok között,
liberálisok, csinos ultrák
sűrögnek menteni a hont,
s iszákos, sunyi tisztiszolgák
röhögnek a prefektuson.

Munkást beleznek a dzsidások
(legyen marsall az ezredes),
van, ki már únja a világot
s a kancsó fenekére les,
főrangú hölgyek trafikálnak
a kis kápolna mélyiben,
s egy eszelősen boldog álmot
kerget lóháton Lucien.

Chastellerné ma nem fogadta,
s holnap se tán... Ez ám a gond!
Retteg, ahogy a város papja
rettegi még Napoleont.
Egy kőre ül a Rue d'la Pompe-on,
egyetlen ablak a világ...
Ne félj, hisz fönről, kis bolondom,
Bathilde néz titkon vissza rád.

Ó, régi idők, szép regények,
ó, régi, tisztos besugók!
Hálótok széthullt, ám az évek
szőnek majd újat, mint a pók,
s az igazság — hisz így van rendjén —
akár a holt szem, fönnakad,
hogy eltemessék, s pihenjen vén
örültek fejcsontja alatt.

A márkihölgyek öle szétmállt,
holtak a dzsidáshadnagyok,
de akadnak még, kik éjfél tájt
bámulnak egy kis ablakot...

A prefektuson nem nevetnek,
s ki nevetett, száz éve por;
mért hát, hogy láttán némelyeknek
föltámad mégis e vigyor?

Miért, hogy ifjabb szenvedések
megint nem szültek újhodást?
hogy kisemmizett céglegények
ellen vinnének, új dzsidást?

Miért, hogy újra gúny és önvád
csapkod a becsület felé?

Miért zordonabb némely villánk,
akár a Palais Pontlevé?

Királyok? Ó, a sírjuk is rom,
új eszmék törtek Nancyra;
de engem is, míg versem írom,
ledöfne számos — francia...

Sebaj! Eszméim az időben
győztesen gyűrűznek tovább,
ha megállom, mint ama Leuwen,
a copfos bölcsek ostromát.

Leülök én is hát a kőre,
ahol Lucien üldögélt,
és ahogy megtanultam tőle,
lesek egy kisablaknyi fényt.
A zsalu zárva, vaksötétben
néz rám, a rács szeretni tilt,
de mögötte már ott vagy, érzem,
jövendőm, szépségem — Bathilde.

1955

Országos Széchényi Könyvtár

A kakas halála

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

1997

Szeneslegények

Kosárban hordják a jövődő tüzet.

Lovuk nyihog és gőzöl.

Álmuk: egy zsáknyi elemelt brikett,
s megteremtik mindenségüket
szénporból, fröccsből, havasesőből.

Én is hordom a majdani zsarát
csikorgó őset, mint e legények,
akikért – hisz hány fröccs a világ? –
testemben gondok kosarát
cipeli a hajlott, fekete lélek.

1955

Gyerekkori emlék

Motorcsónakok, labdák, harsogó
nyár, fénytől vaksi fényképező-lencsék...
Napsugár-nyárson sistergett a tó,
sütkérezett a hízlalt meztelenség.

A sétányon csicsergő úrinők,
hajukat néhány vízcsöpp elkísérte;
s fürdőköpenyben sündörgött velök
a mindenki-lovagja, senki-férje.

S a kanyarnál kibukkant hirtelen
az asszony. Sose láttam eddig.
Parasztasszony, bószoknyás-réklisen.
Porosan. Szárazon. Tejet vitt.

Ment a köcsöggel, ment egyenesen,
oda se nézett a villák sorára.
A strandolókra sem. A vízre sem.
Csak ment, akárha idegenben járna.

És vele is valami idegen,
valami könnyü irtózat lopózott
ide, s szaladt a hátgerinceken
le-föl, mint finom abroszon a pókok,

hogy megrebbent a nők tekintete,
s a gavallérok szája keskenyebb lett...
Én nem értettem még semmit se, de
valami megtárult ott a gyerekek,

mert eltűnődtem soká ezen is,
és vallatóan néztem a habokra:
mosolygott énrám, s úgy ringott a víz,
mint fodros parasztszoknya.

Annabanna

Négy szoba. Homály. Tompa csend.
Minden rokonom vendégségben.
Harangszó kondult. Megjelent
a görbearcú hold az égen,

szorongó, eltorzult pofa,
magányos öreg kisgyerek. Benn
szigorú, vén bútorok a
sötét falak közt. Fölijedtem:

padló percent — iszonyú rém.
Milyen messze is most a konyha
(Pohárvár, rézüst, lámpafény)
s a görnyedt tündér: Annabanna!

Átfutottam a négy szobán,
át a rémült, sötét magányon,
utánam kapott minden árny,
lebbent a tükrön szörnyü álom,

állt a komód gyerek-lesen...
A csillár tüstént reám omlik — —
...Künn Annabanna csöndesen
dohogva hámozta a krumplit.

Bölcsen (miként kőművesek
forgatják délidőn a bicskát)
ült a zsámolyon, sipegett
s kígyónyi S-eket faricskált,

fölnézett és hunyorított,
szó nélkül is mindent megértett,
előtte rég nem volt titok,
hogyan ott benn lakik a kísértet:

az elborzasztó félelem,
a fojtogató egyedüllét...
„Egyél” – szólt, s átnyújtott nekem
egy kövér, pirosarcu körtét.

A régi konyha melege,
édes-szelíd varázsa hol van?

A szív még reálélhet-e?

...Ha ülve nagyképű szalonban

hallgatom okos férfiak
s asszonyok fennkölt fecsegését,
s közöttük ülve rámszakad
a régi magány és sötétség,

én négy szobán át osonok
a fényes, megváltó világhoz,
hol Annabanna ül, dohog
és mindörökre krumplit hámoz.

A kakas halála

A kakast látom, amint ottmaradt

a közönyös, a gyors kerék alatt;

a kakast, mely e váratlan halált

még föl se fogva, örökre megállt,

s tán elevenebben, mint azelőtt:

mint aki kettémetszi az időt

e pózzal, melybe végképp beledermedt...

S látom az út túloldalán a kertet,

hová még százszor iramodott volna,

s a Semmit ékesítő farkatolla

s ámuló feje közt a vékony,

pneumatik-mintájú keréknyom

véres-sötét

ítéletét,

azután újra
a mulatságos tipegést, ahogy
hetykén és délcegen tapod
a máskor olyan meghitt betonútra,
s magamat az innenső oldalon,
a hároméves kisiút, akit
miként a kakast az a pneumatik,
úgy gázolt el a sebes borzalom:
a döbbenet, hogy nincsen védelem,
hogy nem adatik élőnek bocsánat...
És hallom, amint kérlelem anyámat
– „ugye csak beteg?” – hazudjon nekem.

A kakast látom – megtört V-alak –
megmeredni a nagy törvény alatt,
s a nyári fényt, mely reánk zuhogott,
kik önnön magunkat sirattuk ott,
eljátszva – anyám, én és a halott
(a van-s-mégsincs-ben egyesülő gyászkar) –
az ősen-örök misztériumot – –

...S végül a gazdát söprűvel-lapáttal,
kis zsírosfényű, foszlott
kalapban, amint kárán káromkodva
s a sofört szidva eltakarította
az undorító országúti mocskot.

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

Bálák

Július. Sűrű olajként
ömlik a napfény.
Pirosló ponyvák parádézna.
Csönd.
Olvadó aszfalt. Veritékszag.
Egy madár alélt röpte odafönt.

S ideleln,
a pokol hetedik
bugyrában, csuromvizesen,
csapzottan hengergetik
a papírgyár súlyos báláit az idők
minden verése közepett szünetlen
roskadó vállal építők,
kik eltartanak engem.

Szégyelljem magam,
hogy rövidujjú ingben, rangosan
ülök itt és körmölöm e versem
a presszó teraszán?
Hó-rukk! oda kéne rohannod, komám,
s odatartani finom vállad, az ám!
— Így szól a szív. Én meg: Hadd ülök itt,
hisz gyürkőzés az is (s az övéknél alig
kisebb), ha az ember, kinek izma gyatra,
korát emelné magasabbra.

S míg nézem, miképp hajtják, terelik
a papírt — szellőcske se lebben —
szívesen szólnék oda nekik:
Nem fiúk, nem holmi úri magány ez!
Báláitokon még sok vitám lesz
a nevetekben.

Az iszonyat naptára

(1960)

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

1944. március 19

A hajnal: szürke ponyva.
Alatta német ágyúk.
A város csöndbe ájult,
alig cuppant a sár.
A fák is készítgették
vadzöld egyenruhájuk.
Terepszín virradat volt.
Szurony a napsugár.

Maradék hófoltocskák
heverték — fehér zászlók —
és körbekelepeltek
vakkanó, gyors szavak.
Budai konyhalányok,
hülyék és vihorászók,
szemükkel tapogatták
testes Wotanjukat.

Új táblát írt a hentes,
hogy másnap kiakassza,
s a táblán sokat-röstellt,
levetett sváb nevét.
Az erény csak nyüzszített,
s a vak börtönfalakra
tehetetlen betűkké
mázolta szét a vért.

Vörös kokárdát festett
az arcokon a szégyen
s a lélek kályhájába
fúlt lobbanás: a düh.
Nagyapám botját rázta.
Barátom eltűnt délben.
Lőporszagú tavasz volt,
hideg és keserű.

Tudom, hogy minden elveszett,
nemcsak a gyerekkor, az otthon.
És lám az akác mégsem állja meg,
hogy bódítón ne szagosodjon.

Okosabb most a balga gyűlölet:
Katinkát eltiltotta tőlem.
Száll, száll az édes illat, föllebeg,
és szíjjeldől a levegőben.

Katinka? Ez is egyremegy.
Nem kell vigasz, se magyarázat.
Van-e még értelme valaminek?
Az otthonnak? a szívnek? az akácnak?

Nagyapám nyitott ablakú szobában
hallgatta Moszkvát. „Ugyan, ez jogállam”
– legyintett ránk, ha intettük ezért.
Hetven éves volt, és sehogyse fért
a fejébe, hogy ez már nem az a
milléniumi mosolyú haza,
mely Vázsonyival legyezgette rég.
Azt várta egyre, hogy majd partraszállnak
az angolok, s akkor a hitlerájnak
egyszerre vége, azt megéri még.

Éjszaka jöttek érte. „Timár Zsigmond?”
Két nyomozó egy gépkocsiba lökte.
Nem tudott róla – úgy tűnt el örökre –
hogy reggel óta áll a második front.

1944. június 11

Percegő magány, nikotínos szájíz:
délelőtt elhurcolták nagymamát is,
füstölök egész éjszaka.
Szabad vagyok, senki se szól rám,
felnőtté tesz e siket órán
az árvaság s a veszély tudata.

Szabad vagyok? Fanyar szabadság.
Ha kergetőznek künn a macskák,
rezzenek: rámtör valaki.
Úgy ver a csönd, hogy — gyerekes csel —
félelmem cigarettafüsttel
próbálom elbódítani.

Végre a magam ura lennék,
s minek? Kezemre csap az emlék:
„Aludni, ágyba!” Odakint
a – meddig álló? – kőfalon túl
hirtelen autófék csikordul.
Nem alszom. S rágyújtok megint.

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

1944. november 2

Pofa be lódulás gyerünk
Mint bölcs érv mered rám a puska

Fiúk gyerekkor ég velünk
Egy csizma játékom tapossa

Mozgás a bűdös anyjukat
Még lekésnek a temetésről

A földszinten Cézár ugat
Lassan felszáll a gang a lépcső

A szomszéd telken a platán
Már alig van levél a fákon

A lépcsőház kopott falán
Sok régről ismert ákombákom

Zseblámpa villog Minden oly
Félelmesen áll össze giccsé

Résztvevő szem gonosz mosoly
Slafrokk Ez itt Milosevicsné

A házmester megúsza most
Hadiüzem Legjobban ő fél

Nászi menet elől botos
És pántlikás fekete vőfély

Iszonyú csend Miféle nász
Nedves uccák fekete csendje

Folyó ölel-e vagy a gáz
Hátunkon nyomasztó kelengye

Anyám előttem lázasan
Batyúja szinte magától lép

Mennyi lehet mi hátra van
Elfogy a jövő el az emlék

Éhes vagyok enni szeretnék
Félek és szégyelem magam

1944. november 6

Az utca hol születtem furcsa díszlet
A plébános szemben lakik
Amott az üres hentesüzlet
Mérjétek ki a bakák combjait
Csattan a hír nyugatra visznek

Nappal szökünk az utca álmos
A fűszeresné hunyorít
Nincs köze jövőhöz hazához
Csak fél nagyon s kedvel kicsit
Ó meggyalázott drága város

A Margithíd is térdre omlott
Mint tagló alatt a bikák
Hol van egy ember aki boldog
Hol van egy ember aki lát
Hol van egy tisztafényű homlok

Erzsébet híd Mindenki retteg
Két part s a föld meg ég között
Tehetetlen sorsok lebegnek
Felrobban-e A villamos döcög
Ki látott ilyen égitestet

És végre Pest Bújtató hű falak
Köztetek újra otthonom van
Ó béke de rég nem kóstoltalak
Majd anyám hangja, mely akár a bomba robban
Eriggy vissza egy pokróc ott maradt

1944. november 8

Itt még nem tudják mi a prices
Elegáns ruhák teli kamra
Imhoféknál estente bridzs
Ne hagyjatok lányok magamra

Kis kékszemű sánta ki szökni sem
Bírnál téged szeretlek
Félszeg jóindulat s milyen
Szögletes pózok Ez is szerelem
Villogtatom a fogam ahogy filmekben láttam
Lehet hogy holnap ég se lesz feletted
Miért nevettél ki a kisszobában

Tilos kinyitni a befőtteket
Pedig hát mi marad belőlük
Itt ezek
Súrolnak sikálnak takarítanak
Mindenki örült

Szőke anakronizmus a hajad

OSZK

Országos Széchényi-Könyvtár

Előzetes kiadás: 1990. évi kiadás

Előzetes kiadás: 1990. évi kiadás
Előzetes kiadás: 1990. évi kiadás

Előzetes kiadás: 1990. évi kiadás
Előzetes kiadás: 1990. évi kiadás

1944. november 23

Barbár vadak vagyunk. Tudjuk: fogat fogért.

Ordassá lesz, ki ennyit iszkol.

Veszekszünk, fát lopunk. Mire Hamelnba ért,
patkányfogó lett Orpheusból.

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

1945. január 5

A lélek ellenáll a golyók közt is játszik
A pincében nyirok és szerelem virágzik

Két zavart mozdulat s egy csukottszáju csók
Te salutant amor a sírba indulók

Este a gyilkosok a nagykaput betörték
De itt van Knöpfler úr Pezsgővel ügynökölt rég

Elősiet ragyog Na fiúk mennyi kell
Tíznap életért aranyban tízezer

Tíz nap s az oroszok Az egész pince számol
Hogy vizsgázik a lét az ügynöktudományból

Elég volt ne pofázz Na jó hát tízezer
De aztán sose félj csinos halott leszel

A textiles morog A lánc után miért is
Kell odaadni még a drága szolitért is

Játsszunk amíg lehet Játsszunk mindenki mást
Örök szerelmet én Knöpfler úr tárgyalást

Az ágyú mennydörög Fekete füst az égbolt
Knöpfler okos legény ötezret tartalékolt

(Aztán a partra vitték ott lőtték agyon
A rakodó kövén a tizedik napon)

Országos Széchényi Könyvtár

1945. január 14

Négy téгла, egy léc: ennyi volt a
lóca, a bútor. Két hasáb
havas fa izzadt, s ránk ropogta
tehetetlen irtózatát.

Pető dél óta sírt. Az asszony...

— S mért éppen őt találta el? —

Fogytán a fa. Vízet ki hozzon?

Lementem. Élek. Élni kell.

Aztán a csönd. Egy kockacukrot

majszoltunk — kész a vacsora.

Rajnik hangtalan összecsuklott.

Hideglelősen nézte ablakunk, hogy

arcunkba dőf a hold reflektora.

1945. január 15

Gettó Kiégett füszerület
Üszkében örökre kilobbant
Szerelmes életek feküsznek
Vádoló csöndjük megfagyott hang

Hordágyon éneklő fiú
Többől kitépve csüng a lába
Dzsigumaláju dzsiu dzsiu
Tornaórák szilaj emlékei
Csapódnak delíriumába

Tornaórák szilaj emlékei
Haypál tanár úr szaval gyújtón
Edzge a testét aki hazafi
Kötelek mászni bakot ugrani
És három baskelep a nyújtón

Magyarok vagytok magyarok
Csak én vagyok alacsonyrendű
Tegnap eltűnt a szomszéd házsarok
Az egész világ tántorog
S mint éhenhaló lassan eldül

Íme hát itt van a haza
A fajtiszta lovagi nemzet
A hármashalom A nem nem soha
Koncolnak ölnek kivégeznek

Új szállítmány friss tetemek
Egyik a másika felett
Átfordul hősi haskelep
Utolsó rémes tornaóra
Az egek is velük forognak
Emlékük húsuk is lerothad
Vér és hó zöldarcú halottak
Itt heversz hazám trikolórja

1945. január 18

Emlékezem emlékezem

A csúnya fekete lányra

Ölébe vonta a fejem

S mákot öntött a számba

Mindegy Lehet hogy meghalok

Csap és csöbör ez most a munkánk

Meglódul a pince és nagyot

Lobban a petróleumláng

A végítélet döreje

A falon rőt boszorkaárnyak

Lehet-e még jaj lehet-e

Élünk-e mire ránktalálnak

Csönd van mi ez a csönd mi ez
Sanyi berobban szája reszket
Szeme mindenkit megijeszt
A vasajtót veri Nevetni kezd
Vége a bálnak Megérkeztek

CSZK

Nemzeti Széchényi Könyvtár

1945. január 19

A kétméteres katona
két arca piros alma volt,
a kezében harmónika,
s egy vidám orosz dalt dalolt,
mellette rongyos gyerekek
és öreg, könnyező zsidók,
kis fonnyadt asszonyok s beteg
nem-tudni-merre indulók,
s ő nevetett és húzta csak,
ugrott s tréfásan meghajolt:
egyik orcája volt a nap,
másik orcája volt a hold.

Gyötrött, alélt gyermekszemek,
éhségtől alvók, nyíljatok ki!
Golyóvert ágak, kezdjetek
lengő tavasszá lombosodni;
eszmélet, szállj a föld felett,
mosd le tetők és szívek mocskát,
némítsd el az önkívület
rikoltását, a hosszú fogság
jajait, fővő poklok részeg
örjöngését — s szedd végre szét
a hazugságok robbanószerét,
mint aknákat a tűzszerészek!

Egy-egy kis szélvész átsuhant
Az Erzsébet-téren tolakvón
Hús lépésre még nedvesrögű hant
Lord Bannister a könyvtárszobapadlón
Ez volt ez volt az izgalom
(Tudtam a könyves kilenckor nyit
Az utcán rozzant asztalon)
És James a süket főkomornyk
Édes dögbúz a tér felett
Tünődtem ki lehet a gyilkos
Nagyapám mennyit kértelek
Nincs visszaút halottainkhoz
Lord Bannistert ki ölte meg

Füvet zsendít a vér a hó
Paprikáskrumpli lesz ebédre
A tavasz nagy sülő cipó
Rámdől a nap kemencefénye
Élek mily édes bosszu ez
Meggyötrőimet most akasztják
Ki volt a gyilkos Hosszu lesz
Hosszú lesz most már a szabadság

Tartalom

Este a hegyen.	5
------------------------	---

Két rend

Nyári nap az időgépben	13
Két rend	17
Átok három tételben	20
A meggyötört	23
A csend órája	25
Monológ	27
Városmajori elégia	30
Paul Robesonhoz	32
Az idő templomában	34
Göcsörtös fa	36
Fekete zápor	38
Rekviem Szabó Lőrinc halálára	40
A felejtés üzenete	44
Rémület	48
Terézvárosi búcsú	50
Tonja	52
Albérletben	54
Leányfalusi disznótor	56

Légy és fohász	58
Visegrádi esték	60
1. <i>Alkonyi vágyódás</i>	60
2. <i>Esti békeség</i>	61
3. <i>Indián alkony</i>	62
Ne remélj	63
Csábítás	64
Piros ódácska	67
Naplójegyzet	68
Két vers József Attila sírjára	70
Mózes halála	74
A kiszemelt	76
Jób	78

Sóbálvány

A születő szerelem sorai	83
Idegnek	87
Szomjúság	89
Szerencsétlenség	90
Öröklét	92
Reggeli könyörgés	94
Sóbálvány	96
Édes szél	98
In memoriam	99
Valami...	100
Odisszeusz megtérése	101

Groteszk

Megbolydult délelőtt	105
Katonaélet	107
Reggeli tudósítás	109
Végtelenség	111
Cukrászdában	112
Éjszaka	113
Ébredezés	114
Április	115

Vörös és fehér (1952—1957)

Márciusi számvetés	119
Hajdani barátomnak	122
Egynémely tollforgatókra	124
Két halál között	126
Olvasás közben	128
Egy elbújdosott irodalmárhoz	132
Éjszaka, csönd	134
Vörös és fehér.	135

A kakas halála.

Szeneslegények	141
Gyerekkori emlék	142
Annabanna	144
A kakas halála	147
Bálák	150

Az iszonyat naptára (1960)

1944. március 19.	155
1944. május 29.	157
1944. június 6.	158
1944. június 11.	159
1944. november 2.	161
1944. november 6.	164
1944. november 8.	166
1944. november 23.	168
1945. január 5.	169
1945. január 14.	171
1945. január 15.	172
1945. január 18.	174
1945. január 19.	176
1945. március 18.	177
1945. március 19.	178

Országos Széchényi Könyvtár

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

Felelős kiadó a Magvető Könyvkiadó igazgatója. Felelős szerkesztő: Mátyás Ferenc. Tipográfiai terv: Beck Péter. Munkatárs: Sebestyén Lajos. Védőhordtíék és kötéstart: Hajnal Gabriella. Kiadványszám: 2068. Terjedelem: 9,2 (A/5) iv. Példányszám: 1000.

MSZ. 5601-54 és 5602-50

60.3049.1 Alföldi Nyomda, Debrecen

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

127-11

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár